

Liên quan đ n chuy n đ c tài và dân ch , quan sát tình hình chính tr trên th gi i, ng i ta th y có hai đ u g n nh quy lu t.



### **Hình: Getty Images/iStockphoto**

Th nh t, c các n c có truy n th ng dân ch lâu đ i, chính ph có lên có xu ng cách gì đi n a thì dân ch v n c dân ch . Nhi u lúc, b u c xong, ch ng có bên nào th ng bên nào c . Có hai bi n pháp th ng đ c ti n hành: m t, đ m phi u l i; và hai, các đ ng loay hoay tìm cách liên hi p v i nhau đ có m t kh i đa s . Bi n pháp th nh t x y ra M vào năm 2000 trong cu c tranh c gi a George W. Bush và Al Gore, bao g m không nh ng vi c đ m phi u l i mà còn có c s can thi p c a tòa án ( ti u bang Florida), kéo dài kho ng m t tháng. Bi n pháp th hai x y ra nhi u h n.

G n đây nh t là cu c b u c Anh vào tháng 5 năm 2010 v i k t qu là c hai đ ng chính, Lao Đ ng và B o Th , đ u không đ 50% s phi u c n có. C hai đ ng đ u c tìm cách ve vãn đ ng th ba là đ ng Dân Ch T Do. Cu i cùng đ ng này ng theo đ ng B o Th , nh v y, đ ng B o Th đ c lên n m chính quy n. Tuy nhiên, Anh, quá trình th ng l ng t ng đ i nhanh, ch m t kho ng m t tu n. Úc, ba tháng sau đó, trong cu c b u c liên bang vào ngày 21 tháng 8, k t qu cũng t ng t .

Cu i cùng đ ng Lao Đ ng ph i liên k t v i đ ng Xanh và các dân bi u đ c l p đ ti p t c c m quy n. Nh ng quá trình đàm phán Úc kéo dài khá lâu: đ n 17 ngày. Đi u đ c bi t là, trong t t c tr ng h p b t th ng v a k , khi c n c không có m t ng i lãnh đ o th c s , gu ng máy hành chính và chính tr M, Anh và Úc v n ch y r t t t. Dân chúng không h nh n th y có b t c m t thay đ i nh nào trong đ i s ng c . An ninh và tr t t v n bình th ng. Kinh t v n phát tri n. Khi c n làm gi y t gi liên quan đ n công quy n, ng i ta v n có th làm đ c m t cách nh nhàng và nhanh chóng.

Thứ hai, người có lợi, và các nước có tài, sau một cuộc cách mạng học tập hóa thân với nhiệt tình dân chủ hóa, lợi ích của người có lợi và lợi ích của người có tài trong việc xây dựng một chế độ dân chủ thực sự. Thứ hai, người có lợi và người có tài là hai trường hợp: một, nó trở lại với chế độ có tài nhưng với một chế độ và diện mạo khác; và hai, nó phải đi qua những con đường vòng quanh co và đôi lúc khá đẫm máu trước khi đến được cái đích mà mọi người mong muốn.

Vấn đề là: Tại sao như vậy?

Câu trả lời được nêu lên đầu tiên là: cần chế độ. Người ta cho là, các quốc gia dân chủ lâu đời, bom máy nhà nước đã hoàn thiện, những thay đổi về nhân sự, ngay cả nhân sự thuộc loại cao cấp nhất, cũng không gây nên những gì nghiêm trọng. Điều này dĩ nhiên là đúng. Nhưng đó không phải là tất cả. Lợi ích của quốc gia mới dân chủ hay gì về dân chủ, người ta cũng có một bộ máy khá tương đương. Thì cũng chính phủ. Cũng Quốc hội. Cũng tòa án. Và đúng sau tất cả các thiết chế này, là Hiến pháp và luật pháp. Vậy mà giả mạo một nền dân chủ lâu đời và một nền dân chủ sống sinh viên khác. Khác rất nhiều.

Câu trả lời thứ hai được đề nghị: văn hóa. Dân chủ không phải chỉ là một thiết chế mà còn là, nếu không muốn nói, chế độ còn là một văn hóa. Có một thứ văn hóa dân chủ và một thứ văn hóa phi dân chủ. Văn hóa phi dân chủ dựa trên chế độ nghĩa cá nhân độc tôn, sự bí mật và tinh thần bảo vệ độc quyền. Văn hóa dân chủ, dựa trên tinh thần tập thể, tính công khai và tinh thần sẵn sàng đàm phán và chấp nhận thua thiệt. Văn hóa phi dân chủ sử dụng mọi biện pháp, kể cả áp bức người khác, để giữ quy tắc một vấn đề một cách nhanh gọn. Văn hóa dân chủ thừa nhận cái khác, sẵn sàng thảo luận và tìm kiếm những giải pháp cùng mọi người để đạt đến một sự đồng thuận chung.

Quan điểm thứ hai được cho là hợp lý. Nhưng ở đây lợi ích có vấn đề: văn hóa dân chủ từ đâu mà có? Không thể nói văn hóa dân chủ nảy sinh từ một truyền thống dân chủ. Nói như vậy là đưa vấn đề vào đúng cùng: Nó sa vào cái bẫy quy trình và con gà cái nào có trước. Nhưng một nền văn hóa dân chủ có thể được nảy nở trong một thể chế có tài độc quyền không? Câu trả lời cũng là không. Đã đành văn hóa không nhất thiết gắn liền với thiết chế. Nhưng văn hóa cũng không phải là cái gì có thể nảy nở từ hư không. Văn hóa gắn liền với con người, với những điều kiện sinh sống của con người; mà con người thì lợi ích hiện hữu trong và với thiết chế.

Bất cứ công nghệ nào, thứ hai người ta trở lên, bao giờ cũng gắn liền với một thiết chế nhất định hoặc bên ngoài hoặc do họ xây dựng: như là gia đình, như là xã hội, như là quốc gia. Không ai có thể thoát được. Một thiết chế được thành lập trên nền tảng bất khoan dung, chế độ một chiều các lợi ích ích kỷ trước mắt, sẵn sàng dùng súng đạn để giữ quy tắc mâu thuẫn,

khó mà song hành đ&#c v&#i m&#t n&#n văn hóa dân chủ v&#n lúc nào cũng đ&# cao nh&#ng đ&# u ng&#c l&#i.

Nh&#ng n&#u không thể đ&#i đ&#n lúc xây đ&#ng đ&#c m&#t thi&#t ch&# dân chủ và cũng không thể thoát khỏi nh&#ng &#nh h&#&#ng tiêu c&#c c&#a các thi&#t ch&# đ&#c tài trong hi&#n t&#i, làm sao ng&#&#i ta có thể vun đ&#p m&#t n&#n văn hóa dân chủ đ&# làm ti&#n đ&# cho ch&# đ&# dân chủ s&# đ&#c hình thành? Câu tr&# l&#i, th&#t ra, đã có t&# lâu.

Trong cuốn “Dân chủ ở Mỹ” (Democracy in America), xuất bản năm 1835, Alexis de Tocqueville (1805-1859) nhận thấy có nhiều sự khác biệt quan trọng giữa hệ thống chính trị giữa Mỹ và châu Âu. Một trong những khác biệt &#y chính là sự hiện diện của xã hội dân sự (civil society) ở Mỹ. Điểm hình c&#a hình thức xã hội dân sự &#y là vô số các hội đoàn do dân chúng thành lập và sinh hoạt đ&#c lập v&#i chính quyền.

Các hội đoàn &#y bén rễ khắp nơi, &#m&#i đ&#a ph&#&#ng và thu hút rất nhiều người lập dân chúng khác nhau. Họ thường gặp nhau, thảo luận và đ&# lo&#i v&#n đ&#. Qua các sinh hoạt tập thể như vậy, dân chúng &#nh h&#&#ng lên đ&#i sự chính trị đ&#a ph&#&#ng cũng như &#c&#p qu&#c gia bản cách nêu lên v&#n đ&#, đ&#c biệt nh&#ng v&#n đ&# có tính chất c&#ng đ&#ng, thu&#c các nhóm thiểu số, v&#n rất đ&# b&# chính quyền h&# h&#ng.

Tr&#&#c các yêu sách của họ, tập đ&#ng chính quyền phải trở thành minh bạch, m&#i chính sách đ&#u trở thành công khai, h&#n n&#a, h&# phải quan tâm h&#u nh&# đ&#n m&#i t&#ng lập khác nhau trong xã hội, bất kể là &#n hay nh&#, giàu hay nghèo. Quan hệ giữa chính quyền và xã hội dân sự - qua hình thức sinh hoạt đoàn thể - như thế là một thế quan hệ đ&#y tính chất dân chủ, thông qua đàm phán và t&#&#ng nh&#&#ng. Nó khác h&#n v&#i thế quan hệ đ&#y trở n&#p và b&#o đ&#ng ở châu Âu thời &#y gi&#.

Có thể nói, qua quan sát của Tocqueville, xã hội dân sự là một trong những tiến bộ quan trọng nhất đ&# xây đ&#ng chế đ&# dân chủ ở Mỹ.

V&# sau, giới nghiên cứu cũng đ&#ng ý v&#i nhau, xã hội dân sự cũng là tiến bộ của m&#i chế đ&# dân chủ nói chung.

Nói như vậy cũng có nghĩa là muốn nói: Đ&# có một chế đ&# dân chủ thực sự v&#ng chế c, chúng ta cần có văn hóa dân sự; và đ&# có một n&#n văn hóa dân sự, chúng ta cần xây đ&#ng, tr&#&#c h&#t,

## Giáo dục tài và dân ch

T&#225;c Gi&#7843;: Nguy&#n H&#ng Qu&#c

Th&#7913; S&#225;u, 13 Th&#225;ng 1 N&#259;m 2012 18:24

---

m&#t xã h&#i dân s&# lãnh m&#nh.